

کتابشناسی

دستنامه اقتصاد سیاسی سیاست اجتماعی^۱

ویراستاران: بنت گریو، آمیلکار موریرا، مینا فن خرون

ناشر: ادوارد الگار

سال نشر: ۲۰۲۴

سیاست اجتماعی در بسیاری از موارد صرفاً حاصل محاسبات اقتصادی و تصمیم‌های فنی نیست، بلکه نتیجه تعامل منافع، قدرت سیاسی، نهادها، ایده‌ها و ترجیحات گروه‌های مختلف اجتماعی است. از این‌رو، فهم چرایی شکل‌گیری، تداوم یا تغییر سیاست‌های رفاهی بدون

توجه به زمینه‌های سیاسی و نهادی آن، تصویری ناقص از فرایند سیاست‌گذاری اجتماعی ارائه خواهد کرد. کتاب «دستنامه اقتصاد سیاسی سیاست اجتماعی» با تمرکز بر همین پیوند، به بررسی سیاست اجتماعی از منظر اقتصاد سیاسی می‌پردازد.

این کتاب به ویراستاری بنت گریو، آمیلکار موریرا، مینا فن خرون در سال ۲۰۲۴ توسط انتشارات ادوارد الگار منتشر شده است. این اثر مجموعه‌ای از مطالعات و دیدگاه‌های پژوهشگران حوزه‌های سیاست اجتماعی، اقتصاد سیاسی، علوم سیاسی و مطالعات دولت رفاه را گرد هم آورده و تلاش می‌کند تصویری جامع از تحولات و رویکردهای معاصر در اقتصاد سیاسی سیاست اجتماعی ارائه دهد.

نقطه عزیمت اصلی کتاب آن است که سیاست‌های اجتماعی را نمی‌توان مستقل از محیط سیاسی و نهادی آنها تحلیل کرد. اینکه چه سیاستی انتخاب می‌شود، چه گروه‌هایی از آن حمایت یا با آن مخالفت می‌کنند، چرا برخی سیاست‌ها برای سال‌ها تداوم می‌یابند و چرا اصلاح یا حذف برخی برنامه‌های رفاهی با مقاومت مواجه می‌شود، پرسش‌هایی هستند که پاسخ به آنها نیازمند توجه هم‌زمان به اقتصاد، سیاست و نهادهاست.

کتاب، تحول ادبیات اقتصاد سیاسی سیاست اجتماعی را از دهه‌های پایانی قرن بیستم تا پژوهش‌های معاصر دنبال می‌کند و طیفی از رویکردهای نظری و تحلیلی را مورد توجه قرار می‌دهد. نهادگرایی تاریخی، نقش ایده‌ها، منافع و ترجیحات سیاسی، نقش احزاب و بازیگران سیاسی و اجتماعی و

۱- ترجمه این کتاب توسط مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی انجام شده است.

سازوکارهای شکل دهنده به تغییرات سیاستی از جمله موضوعاتی هستند که در این چارچوب مورد بررسی قرار می گیرند. این رویکردها کمک می کنند تا سیاست اجتماعی نه به عنوان مجموعه ای از برنامه های ثابت، بلکه به عنوان فرایندی پویا و متأثر از تعامل بازیگران و نهادها درک شود.

یکی از وجوه قابل توجه کتاب، توجه به طیف متنوعی از حوزه های سیاست اجتماعی است. مباحث آن موضوعاتی از جمله رفاه اجتماعی، مسکن، بازار کار و روابط کار و سیاست های بازنشستگی را در برمی گیرد و با استفاده از نمونه های مختلف ملی و منطقه ای، نشان می دهد که زمینه سیاسی و نهادی کشورها چگونه می تواند مسیر سیاست گذاری اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین استفاده از روش های مختلف پژوهش، از تحلیل های تاریخی و نهادی و مطالعات تطبیقی تا روش های کمی و کیفی، بر ماهیت میان رشته ای این اثر تأکید دارد.

اهمیت این رویکرد برای حوزه تأمین اجتماعی و اصلاحات بازنشستگی بیش از پیش آشکار است. اصلاحات در نظام های بازنشستگی، تغییر در شرایط برخورداری از مزایا، نحوه تأمین مالی نظام های بیمه ای، تعیین سطح حمایت های اجتماعی و حتی بازتعریف رابطه دولت، کارفرمایان و بیمه شدگان، تصمیم هایی صرفاً اقتصادی یا فنی نیستند. هر یک از این تصمیم ها می توانند بر منافع گروه های مختلف اثر بگذارند و به همین دلیل، اجرای آنها ممکن است با حمایت، مقاومت یا چانه زنی بازیگران مختلف مواجهه شود.

از این منظر، یکی از پیام های مهم کتاب برای پژوهشگران و سیاست گذاران تأمین اجتماعی آن است که موفقیت یک اصلاح سیاستی صرفاً به کیفیت طراحی فنی آن وابسته نیست؛ بلکه به ظرفیت سیاسی و نهادی برای ایجاد و حفظ حمایت از آن نیز بستگی دارد. این نگاه می تواند در تحلیل چالش های اصلاحات پارامتریک و ساختاری نظام های بازنشستگی، سیاست های بازار کار، سیاست های حمایت اجتماعی و سایر برنامه های رفاهی مورد استفاده قرار گیرد.

کتاب همچنین توجه خواننده را به نقش ایده ها و برداشت های مسلط درباره دولت، بازار و مسئولیت اجتماعی جلب می کند. تغییر در این ایده ها می تواند زمینه ساز تحول در سیاست های رفاهی شود؛ همان گونه که تغییر در شرایط اقتصادی، ساختارهای اجتماعی و توازن قدرت میان بازیگران نیز می تواند مسیر سیاست اجتماعی را دگرگون کند. بنابراین، برای درک سیاست های رفاهی موجود، صرفاً بررسی قوانین و برنامه های فعلی کافی نیست و باید تاریخچه شکل گیری آنها و زمینه های سیاسی و نهادی شان نیز مورد توجه قرار گیرد.

در مجموع، این منبع اثری میان رشته ای و به روز برای فهم رابطه میان سیاست، اقتصاد و سیاست اجتماعی است. ارزش اصلی کتاب در آن است که به جای نگاه کردن به سیاست اجتماعی صرفاً به عنوان مجموعه ای از ابزارهای بازتوزیعی، آن را در بستر قدرت، نهادها، منافع و ایده ها بررسی می کند. از این

رو، مطالعه آن می‌تواند برای پژوهشگران و دانشجویان حوزه تأمین اجتماعی، سیاست اجتماعی، اقتصاد سیاسی، علوم سیاسی و مطالعات دولت رفاه و نیز کارشناسان و سیاست‌گذاران حوزه رفاه و تأمین اجتماعی سودمند باشد.

برای نظام‌های تأمین اجتماعی که در معرض فشارهایی همچون تغییرات جمعیتی، تحولات بازار کار، محدودیت‌های مالی و ضرورت اصلاحات ساختاری قرار دارند، رویکرد اقتصاد سیاسی می‌تواند مکمل مهمی برای تحلیل‌های اقتصادی و بیمه‌ای باشد. از این منظر، این کتاب نه‌تنها منبعی برای شناخت ادبیات علمی اقتصاد سیاسی سیاست اجتماعی، بلکه چارچوبی مفید برای اندیشیدن درباره چرایی دشواری اصلاحات رفاهی و شرایط لازم برای تحقق تغییرات پایدار در نظام‌های تأمین اجتماعی فراهم می‌کند.